

NEP viedoklis, 05.02.2013.

Jautājums	Atbildes
NEP darbības leģitimizācija – esošais stāvoklis?	<p>Ir notikušas vairākas diskusijas ar izglītības un zinātnes ministru R.Ķīli, LBAS, LDDK vadību, NEP sekretariātu un NEP locekļiem, LTRK (PII konventu jautājums) u.c. ieinteresētām pusēm. No diskusijām izriet, ka nepieciešams:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Noteikt NEP funkcijas un uzdevumus pēc projekta īstenošanas – ir izstrādāti priekšlikumi par NEP funkcijām un to deleģēšanu sociāliem partneriem. 2) Šīs funkcijas un uzdevumus nostiprināt likumdošanā – Profesionālās izglītības likumā (IZM Profesionālās izglītības likumprojekts līdz 01.01.2014. ir jāiesniedz MK (MK rīkojums Nr.395)) <p>2013.gada janvārī NEP koordinējošās institūcijas (LBAS un LDDK) no Izglītības un zinātnes ministrijas ir saņēmušas uzaicinājumu piedalīties Profesionālās izglītības likumprojekta izstrādes darba grupā, ar mērķi noteikt NEP statusu, pienākumus un tiesības. Plānots līdz 2013.gada jūnijam izstrādāt konkrētus priekšlikumus likumprojektam.</p>
Kādi ir izpētes izvērtējuma rezultāti un secinājumi? Ilgtermiņa nodrošināšana?	<p>Jā, līdz 2012.gada vidum pēc vairākkārtējām tikšanās ar pētniekiem 14 nozares izveidoja savas nozares kvalifikāciju struktūras, nedefinējot nozares pamatprofesijas, saistītās profesijas un specializācijas. Tomēr, līdz 2013.gada janvārim pēc nozares pieprasījuma, vairākas nozares esošās kvalifikāciju struktūras ir papildinājušas vai mainījušas ar jaunām profesijām.</p> <p>Nē, lai aktualizētu nozaru kvalifikāciju struktūras, nav izstrādāta monitoringa metodika. 2012.gada 6.decembrī nozares vienojās par vienotiem nosacījumiem nozaru kvalifikāciju struktūru aktualizēšanā. Galvenais nosacījums ir nozares pieprasījums – „Nozares pārstāvji (darba devēji un to organizācijas; darbinieki un to organizācijas (arodbiedrības), profesionālās organizācijas) priekšlikumus pēc vienota formāta par nozares profesionālo kvalifikāciju līmeņu kartes aktualizēšanu iesniedz NEP. Vienotā formātā norāda šādu informāciju:</p> <ul style="list-style-type: none"> profesionālās kvalifikācijas nosaukums; profesionālās kvalifikācijas līmenis; prasmju vispārējo raksturojumu; profesijas standarta reģistrācijas numuru; vai tā ir pamatprofesija vai specializācija;

	<p>pamatprofesijas vai specializācijas aprakstu.”</p> <p>1. Pētnieku sniegtie izpētes rezultāti un secinājumi ir nepilnīgi un izriet no neaktuālas informācijas (novecojuši dati), kas neļauj prognozēt nozares attīstību turpmāk. Būvniecības NEP locekļi darba grupā noteica virzienus uz kuriem nākotnē būtu jāveic pētījumi, lai prognozētu nozares attīstību un ilgtspēju. Lai nodrošinātu izpēti ilgtermiņā, pētījumi ir jāveic regulāri, iesaistot tajā būvniecības NEP locekļus (eksperti).</p> <p>2. Izpētes rezultātu novērtējums no NEP puses tika sniegts nākotnes uzlabojumiem. Ilgtermiņā ir atsevišķas jautājumu grupas, kuras būtu nepieciešams regulāri aktualizēt un deleģēt kā NEP, tā arī apakšnozaru asociācijām. Piemēram, prakšu vietu nodrošinājums, izmaksas uc. dati – deleģējams partnerim www.prakse.lv, izglītības programmu aktualizācija un kompetenču atjaunošana – apakšnozaru asociācijām, NEP pamatā būtu jābūt ekspertizētāju, padomdevēju funkcijai ar noteiktam pilnvarām un VETO tiesībām.</p> <p>3. Izpēte ir veikta atbilstoši uzstādījumiem, taču turpmāk vajadzētu vairāk diskutēt par tiem un iespējams pamainīt uzstādījumus atbilstoši ekonomiskai situācijai valstī. Dziļām un ilgstošām izpētē šobrīd nav nozīmes, pie esošās izzagsmes un ekonomiskiem notikumiem ir jābūt ātrām un skaidrām atbildēm kas notiek, kas trūkst un kas vajadzīgs darba tirgū.</p> <p>4. Vairāk uzsvars jāliek uz nozares nākotnes attīstības iespējām uz prognozēšanu. Šobrīd, veicot izpēti, atspoguļojās galvenokārt jau esošās nozares vajadzības. Īpaša uzmanība pētījumā jāpievērš prakšu vietu organizācijai un to atbilstībai izvirzītajiem prakses mērķiem. Vai audzēkņiem/praktikantiem bija iespēja iepazīties prakses laikā ar modernām iekārtām un strādāt patstāvīgi? Kāda veidā prakses laikā bija organizēta darba devēja sadarbība ar izglītības iestādi. Ļoti svarīgi nointervēt darba devējus vai nu kvalifikācijas prakses laikā, vai uzreiz pēc tas. Kā darba devēji vērtē kvalifikācijas prakses programmu? Ir jāparāda darba devēju iesaisti profesionālā izglītībā, ja pētījums ir paredzēts izglītības vajadzībām.</p>
<p>Kad un kā ir plānots pārskatīt (precizēt) profesiju standartus atbilstoši jaunajai pamatprofesiju struktūrai (profesiju kartei) un kvalifikācijas prasības specializācijām? Iekšējais PS audits.</p>	<p>Latvijā pastāvošajos tiesību aktos nav definēti sekojoši jēdzieni - pamatprofesija, specializācija (profesionālo kvalifikāciju pamatprasības) un saistītā profesija.</p> <p>Lai NEP 2011. un 2012.gada darbības rezultāti nebūti tikai projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” rezultāti, ir nepieciešams tiesību aktos noteikt jēdzienus - pamatprofesija, specializācija (profesionālo kvalifikāciju pamatprasības) un saistītā profesija un NEP funkcijas saistībā ar tiem. Tad arī NEP būtu</p>

	<p>tiesisks pamats (tiesības un pienākums) veikt MK nostiprināto profesiju standartu „revīziju”. Dažas atbildes, uz kurām vēršam uzmanību:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.) Būvniecības NEP jau izstrādājot profesiju karti un kvalifikāciju prasības, bija informēts un zināja, ka visi 1. – 3. profesionālās kvalifikācijas līmenim atbilstošie ar būvniecības nozari saistītie PS ir zaudējuši spēku jau 31.12.2011. Un tāpēc projekta ietvaros tika apstiprināti 8 PS izstrādei. Par pārējo PS izstrādi, būvniecības sektoru pārstāvji ir informēti un viņiem tiek dota iespēja šo darbu veikt, sadarbībā ar NEP. 2.) eIKT ietvaros pilno profesiju standartu revīziju tikām veikuši jau sākotnēji, izskatot visus nozares standartus saistoši ar izglītības iestāžu piedāvātajām iespējām 3.kv.līmeņa programmām un akreditāciju un licencēšanas termiņiem. Būtu nepieciešams veikt šādu pārskatu atbilstoši visai ietvarstruktūrai, lai tādējādi plānotu, nozares izglītības programmu aktualizācijas un, protams, arī pamatprofesiju standartu atjaunošanas. 3.) Kokrūpnieku NEP - Kamēr nav skaidrības, kura institūcija un kāda tipa PS apstiprinās (pamata profesijas, saistītās profesijas, jaunu profesiju apguve, kvalifikācijas paaugstināšana), kāda tiem būs sasaiste ar apmācības programmu izstrādi skolā, pēc kāda principa darbosies moduļu apmācība, kā un uz kāda dokumenta pamata tiks veidotas moduļu programmas, kas tās apstiprinās? 4.) Metāla NEP - Projektā nozarēm proporcionāli tika izdalīts finansējums, tātad PS skaits pārstrādei. Pēc projektā sasniegto rezultātu izvērtēšanas varēs precizēt profesiju kartes un plānot tālākās, atbilstoši finansējumam, izstrādes. Steidzīgos nepieciešamos standartus nozares sadarbībā ar izglītotājiem izstrādās patstāvīgi.
<p>Kā tiek vērtēts pašlaik profesionālajās izglītības iestādēs sagatavojamo speciālistu skaits? (Uzņemšana, absolventu monitorings)</p>	<p>Uzņemto audzēkņu skaits atbilst tendencēm, tas ir samazinājies, kaut gan piemēram būvniecībā tiek prognozēts neliels gan darba ņēmēju, gan izglītojamo pieaugums, bet ķīmijas nozarē sagatavojamo speciālistu skaits nepietiekams, neatbilst nozares attīstībai un vajadzībām, ierobežots / nepilns profesiju piedāvājums.</p> <p>Absolventu monitoringa rezultāti gan liekas nepārbaudāmi. Absolventu monitoringu varētu ieviest kā online sistēmu, kur uzņēmumu personāla speciālisti piesakot VID jauno nodokļu maksātāju, piefiksē arī darbības sfēru saskaņā ar profesijas standartu, norādītu līgumā un attiecīgi arī izglītības iestādi, tādējādi monitorējot to automātiski, kā arī varēs izsekot kā mainās jaunieša orientācija pa nozarēm vai apakšnozarēm</p>
<p>Cik liela mērā NEP tiks iesaistīti karjeras (prof-orientāciju) pasākumu plānošanā?</p>	<p>NEP locekļi (individuāli) gan no darba devēju, gan darba ņēmēju puses ir iesaistīti profesionālās orientācijas pasākumos, apmeklējot Karjeras dienas vispārējās izglītības iestādēs, piedaloties dažādās izstādēs. 2013.gadā prioritārs uzdevums iestrādāt karjeras atbalsta sistēmu sasaistē ar NEP aktivitātēm.</p>

<p>Kā tiek vērtēta LM neformālās un tālākizglītības sistēma? Vai ir uzsākta sadarbība ar LM, vai NEP tiek dota iespēja piedalīties LM neformālās un tālākizglītības „pasūtījuma” veidošanā? Kādi uzlabojumi būtu nepieciešami?</p>	<p>NEP sniedz savu viedokli LM par programmu veidošanu, izsaka savus piedāvājumus.</p>
<p>Kā tiek vērtētas jaunuzsāktās 1-1,5 gadīgās programmas vidusskolēniem un kā tiek vērtēta iespēja uzņemt audzēkņus 3x gadā? Kā tiek nodrošināta pasūtījuma atbilstība NEP prioritātēm?</p>	<p>NEPi ir izskatījuši šīs programmas un ir uzsākuši sadarbību ar projektu „Profesionālās izglītības programmu, pamatprasmju un kompetenču apguve izglītības un profesionālās karjeras turpināšanai”, lai pasūtījums atbilstu NEP prioritātēm. 1-1,5 programmas vidusskolēniem vērtējam kā pozitīvas, labs mācību kvalitātes rezultāts, jaunieši ir labi sagatavoti ne tikai teorētiski, bet arī praktiski, plašāks varētu būt piedāvāto profesiju klāsts, lielāka informēšanas kampaņa pēdējo klašu skolēnu vidū, gan par šādu iespēju, gan profesijām.</p>
<p>Kādi ir jābūt izglītības kvalitātes novērtēšanai/ NEP vieta un loma tajā?</p>	<p>NEP jābūt izglītības kvalitātes (skolu akreditācijas, izglītības programmu akreditācijas un licencēšanas, kvalifikāciju eksāmenu pārbaudes) ekspertu datu bāzes turētajam, plānotajam un papildinātajam, lai novērtējot izglītības kvalitāti, to darītu nozaru profesionāļi.</p>
<p>Kādi apstākļi traucē un kādi apstākļi motivētu uzņēmējus nodrošināt programmu prasībām atbilstošu kvalifikācijas praksi?</p>	<p>Uzņēmumu motivēšana:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nodokļu atlaides, finansiālie bonusi - papildus punkti valsts iepirkumos - prakses vadītāja konkurētspējīgs atalgojums - stipendijas praktikantiem <p>Prakses vadītājs – no uzņēmuma norīkots darbinieks.</p> <p>Praktikantu motivēšana:</p> <ul style="list-style-type: none"> - papildus kredītpunkti par labi veikto prakses darbu. - darba vieta pēc veiksmīgas prakses un mācību pabeigšanas
<p>Vai ir priekšlikumi jauniešu bezdarba mazināšanai? Kādi nepieciešami atbalsta pasākumi?</p>	<p>LM pēc iespējas vairāk informēt jauniešus-bezdarbniekus par veiktajiem pasākumiem, piemēram „Darba vieta jauniešiem”, „Darbnīcas jauniešiem” u.c.. Sociālajiem partneriem iesaistīties jauniešu karjeras konsultēšanā, piemēram, apmeklējot Karjeras dienas; sadarbībā ar portālu prakse.lv izvietojot tajā informāciju par darba/prakses iespējām uzņēmumā, ievietot savu profesiju aprakstus. Jāstrādā sistemātiski, nevis jācīnās ar sekām.</p>
<p>Vai kvalifikācijas piešķiršana būtu atdalāma no vispārējās izglītības pārbaudījumiem?</p>	<p>Jā, jo tas tomēr ļautu personai iekļauties darba tirgū, kaut arī nav iegūta vispārējā izglītība.</p>
<p>Kā tiek vērtēta pašreiz MK noteikumos paredzētā 8 profesionālās kvalifikācijas</p>	<p>Pozitīvi.</p>

līmeņu sistēma?	
Kādi ir priekšlikumi pārejai uz ES paredzēto 8 līmeņu sistēmu, lai tā būtu nozarēm izprotama un nākotnē tiktu praktiski izmantota?	Kad šī sistēma būs saprotama visām augstākstāvošām instancēm, ieviesējinstancēm, tad jāorganizē liela konference visām iesaistītajām pusēm un NEP locekļiem. Tāpat arī uz NEP sēdēs jāsniedz informācija par šo sistēmu. Svarīgi ir efektīvi izmantot esošos kvalifikācijas struktūru elementus, piemēram, profesiju standartus, kuru atjaunošanas procesā nosakot zināšanas/prasmes/pienākumus/kompetences jāsaprot un jāparedz tā vieta jaunajā 8 līmeņu kvalifikācijas sistēmā. Lai veicinātu darbinieku mobilitāti vietējā un starptautiskā darba tirgū un izglītības sistēmās, ir jāatbalsta pāreja uz 8 kvalifikācijas līmeņiem.

Vai ir izstrādāti priekšlikumi „kategoriju” sistēmas atjaunošanai attiecīgajā nozarē?

Būvniecības NEP: Šobrīd notiek diskusija par „kategoriju” ieviešanu darba devēju, darba ņēmēju un IZM starpā, kā viens no risinājumiem tiek izskatīts un analizēts jautājums par Europass dokumentiem, īpaši Pielikums kvalifikāciju apliecinošam dokumentam, kurā ietverta informācija par apgūtām zināšanām un prasmēm; profesijām kurās var strādāt kvalifikāciju apliecinošā dokumenta īpašnieks; kompetentām organizācijām, kas nodrošina kvalifikāciju apliecinošā dokumenta atzīšanu; kvalifikāciju apliecinošā dokumenta līmeni; uzņemšanas nosacījumiem nākamajā izglītības/ profesionālās apmācības līmenī un tā peejamību.